

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Златка Сукарева, член на научното жури по конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност „Граждански процес“ в Юридическия факултет на СУ „Климент Охридски“, обявен в ДВ бр.90 от 16.11.2012г. с кандидат д-р КАМЕЛИЯ ЦОЛОВА

1. Монографичният труд „Частичният иск“ на д-р Камелия Цолова има за предмет на изследване важна тема както от теоретична така и от практическа гледна точка, защото частичният иск е процесуален способ, който позволява на титуляра на едно спорно материално право, когато не е сигурен в размера на вземането си или няма възможност да заплати наведнъж съдебната такса, за да поиска образуване на съдебно производство за цялото вземане, да потърси защита за част от своето вземане. Частичният иск е често приложимо в практиката средство и процесуална техника при търсене на ограничена по обем защита от гледна точка на размера на претенцията. Има богата съдебна практика за частичния иск, но едно цялостно актуално монографично изследване, което да обхване процесуалните и рефлектиращите върху материалното право въпроси, свързани с частичния иск към този момент не е налице. Това личи и от изследваната от авторката правна литература и позоваванията на автори в изложението.

2. Избраната тема на монографията е от процесуално естество, но има и интердисциплинарно значение, защото предмет на иска е спорното материално право, предмет на изучаване от други правни дисциплини. Това може да се каже почти за всяка тема от гражданското процесуално право, защото чрез неговите средства и способности се осъществява съдебната защита на спорните материални права, но при частичния иск тази връзка личи повече, тъй като се предпоставя от съществуването на едно спорно вземане с делим по количество предмет.

3. Резултатите от изследването са систематизирани в 5 глави, в които в логическа последователност са изложени въпросите относно характеристиката на частичния иск, съдържанието и предявяването му, съдебното производство по разглеждането му и решението, с което завършва то.

4. Авторката изтъква, че в ГПК няма изрична разпоредба за частичния иск. Това също говори за значимостта на изследването, защото стъпвайки на съществуващата правна уредба за правото на иск и исковото производство, на особеностите, които се проявяват, когато титулярът на едно вземане потърси съдебна защита за част от размера му и вземайки предвид постиженията на българската и чуждата гражданскопроцесуална теория и на съдебната практика, се стреми и считам, че е успяла, да надгради теорията за иска с теория за особеностите на частичния иск. Позовава се на двете основни процесуални теории за изричния и скрития частичен иск, като изтъква

значението на първата – за изричния частичен иск, приемана в нашата процесуална теория. Тя аргументира правото на кредитора да иска присъждане на определена по количество част от цялото вземане, при запазване на възможността в следващ процес да иска присъждане на останалата част от вземането, чието основание е установено в първото производство. Обосновава нормативно тази възможност с диспозитивното начало като принцип на гражданския процес, изведен от разпоредбите на чл.6 ГПК и приемайки тезата на проф. И. Апостолов, че правото на кредитора по чл.66 ЗЗД при частично изпълнение от длъжника по една делима престация, сам да прецени дали да приеме частичното изпълнение или да го откаже и да претендира всичко дължимо наведнъж. Именно това право на носителя на едно вземане, предоставено му от материалния закон, предпоставя процесуалното му право да предяви иск само за определена по размер част от цялото вземане. Аргументирана по този начин възможността на кредитора да потърси защита на част от вземането си, авторката подкрепя това свое виждане и с допълнителни аргументи, до които е стигнала чрез проучване на съдебната практика. Това и е дало възможност да разграничи частичния иск от исковете с предмет отделни права, възникващи от един и същи юридически факт или искове с предмет едни и същи по вид права, но възникнали в различни периоди от време. Така тя изразява и своята позиция относно застъпването в немската процесуална теория схващане за индивидуализираните и неиндивидуализираните частични искове.

5. Важни са изводите, които прави относно предмета на частичния иск и неговата приложимост, макар и някои да са спорни и дискуссионни:

5.1. че в приложното поле на частичния иск могат да бъдат вземания, които имат за предмет родовоопределени делими вещи т.е. делими вземания. При неделими вземания частичният иск е неприложим.

5.2. че е налице идентичност на предмета на иска за целия размер на вземането и на частичния иск.

5.3. че съдът е обвързан с предявената част от вземането и може да се произнася само по нея.

5.4. че с частичния иск и с иска за цялото вземане се търси различна по обем защита, но предметът на защита е един и същ.

5.5. че частичният иск се предявява изрично в абсолютна сума, уточнява се в петитума на иска при посочване на цялото вземане.

6. Има особена позиция относно цената на частичния иск, че цената на иска определяна от предявения размер на вземането е преобладаващата позиция, но за цената на частичния иск има друго виждане и във връзка с това прави предложение де леге ференда, цената на частичния иск да се определя от целия размер на вземането, а държавната такса- на базата на размера на частичния иск, отчитайки, че ГПК има разпоредба за цената на иска, но не и за цената на частичния иск. Аргументите за това нейно предложение са следните: че тогава няма да може чрез частичния иск да се променя родовата подсъдност, съдопроизводствените правила и допустимостта на касационното обжалване. Има логика и рационалност в това предложение, за да не се използва частичния иск за цели, които не са

му присъщи като функция. Но при неизвестност относно предявяване на следващ иск за останалата част от вземането, би означавало на преден план да излезе една вторична роля на частичния иск-да предопредели родово компетентния съд и определени съдопроизводствени правила и да се подцени правото на титуляра да потърси ограничена защита на вземането си с оглед на доказателствата, с които разполага.

7. Кандидатката Цолова изследва частичния иск и влиянието му върху институти на материалното гражданско право, конкретно погасителната давност. Подкрепя становище, че спирането на давността по време на процеса въз основа на предявен частичен иск се отнася за цялото вземане. Аргументът и е, че цялото вземане е предмет на частичния иск и на делото, а не само предявената с иска част от вземането. Интересно е изложила този въпрос. Изложила е подробно становищата в съдебната практика и преобладаващите становища в процесуалноправната теория у нас, като е посочила и различните становища както в практиката така и в теорията по този въпрос. Аргументите на авторката, че спирането на давността се отнася за цялото вземане, а не само за предявената част, са материалноправни и процесуалноправни. Материалноправните са, че правилото на чл.114 ал.1 буква ж/ на ЗЗД не ограничава спирането само до предявената част от вземането и че предмет на частичния иск е цялото вземане, което е нейна основна теза. Процесуалноправният аргумент е, че ако не се уважи частичния иск, то решението има СПН за цялото вземане, чието съществуване се отрича. На материалноправния аргумент може да се посочи контрааргумент- че ЗЗД в чл.115 има предвид вземането, предмет на висящия процес, т.е. за частта, за която се търси защита. При обосноваването от нея теза, че предмет на частичния иск и делото е цялото вземане, а не само съдебнопредявената част от него, това нейно становище за спирането на давността за цялото вземане е последователно и логически обосновано. Но не следва да се изпуска и обстоятелството, че това може да удължи на практика прекомерно времето за упражняване на правото на иск от кредитора по отношение на останалата част, което както правилно е посочено в цитираното от нея решение на стр.111, ще промени функцията на погасителната давност като правен способ за провокиране на кредитора да упражнява правата си навреме, но и че има предвид и положението на длъжника-гражданското право отчита и това и е благосклонно и към длъжника, да не бъде дълго време под угрозата на процес. Прекомерното удължаване на давността, до което може да се дойде, ще я превърне от средство за стимулиране на активността на кредитора в средство за облагодетелстването му. Това ще доведе и до увеличаване на санкционните плащания, определяни по дни. Освен това ЗЗД не прави разлика между предявената и непредявената част, защото има предвид типичната хипотеза – предявен иск за цялото вземане. За да може докато се гледа делото давност да не тече, за да може в рамките на срока кредиторът да получи не само осъждане, но и принудително изпълнение, ако няма доброволно такова. Причината е процесът да не „изяде срока на давността” и реалното време за предприемане на процесуални действия по защита да бъде съкратено. Но при частичния

иск се получава друг резултат, обратният ефект- давността няма да бъде стимул за кредитора за упражняване по съдебен ред на правата си чрез предявяване на иск, а обратно- това ще го демобилизира да търси по- навременна защита на вземането си в останалата част, което не е в полза на гражданския оборот, прекомерната висиящност на спорни граждански правоотношения. Или по отношение на спирането има резон да се твърди, че спирането трябва да се отнася и за непредявената част от вземането, защото докато се води процеса за част от него, за останалата част давност продължава да тече и действително както се посочва, процесът ще изяде давността, защото за останалата част от вземането давността ще изтече и ищецът ще трябва да търпи възможно възражение за изтекла давност. Следователно трябва да се намери баланса между основната функция на давността да активизира кредитора да търси вземането си и опасността при по- продължителен процес за частичния иск за останалата част от вземането давността да изтече. А прекъсването на погасителната давност се отнася само за предявената част от вземането с частичния иск и при неговото уважаване, защото всяка процес има само по отношение на тази част. Влязло в сила решение има също само по отношение на тази част. Тя приема тази позиция на теорията и практиката, но дава и допълнителни аргументи за това.

8. Интересни са хипотезите, на фона на които изследва защитата на ответника при предявен частичен иск- материалноправната защита по същество при оспорване на основателността на иска и размера му, кога може да получи защита за цялото вземане и кога само по предявената с частичния иск част от вземането.

Интересно е разгледала отклоненията на типичното развитие на процеса по предявения частичен иск. Изследва много и различни хипотези, които подчинява на видовете отклонения- във връзка с предмета, във връзка с размера на иска и със страните в производството.

9. Разгледала е особеностите на решението по предявен частичен иск на фона на различните хипотези и варианти на частичен иск.

10. Цялата работа е написана на точен и разбираем юридически език при изясняване съдържанието на използваните термини и изрази.

В работата има редица приносни моменти:

- цялостно монографично изследване на частичния иск
- разглеждане на проблемите на частичния иск на основата на връзката му с материалното правоотношение при разглеждане на предмета на частичния иск и на делото и на тази основа разглеждане и на другите въпроси, свързани с частичния иск- за погасителната давност, за решението и др.
- дава решения на хипотези, които според авторката могат да възникнат при различни особености на предявения частичен иск и на образуваното съдебно производство, което е полезно за практиката, тъй като може да намери отговор на конкретни въпроси.

Кандидатката в конкурса д-р Цолова при изследването на въпросите по темата е проучила внимателно съдебната практика ,

мотивите на решенията, на които се е позовавала и я отчита при вземане на съответна позиция.

Отчела е постиженията на гражданскопроцесуалната теория, представена в цитираната правна литература, българска и чужда. Стремил се е да даде и своя принос за изясняване на проблеми, свързани с изследваната тема.

Кандидатката е представила списък на публикациите си след докторската защита, 2 броя статии и монографията. От представените копия се вижда, че в тях се разглеждат проблеми, различни от докторската и работа.

Има осигурен хорариум от учебна заетост, както се вижда от представените документи.

Въз основа на изложеното считам, че са налице всички изисквания на чл.24 от Закона за развитие на академичния състав на Република България и предлагам кандидатът в конкурса Камелия Цолова, доктор по право, да бъде одобрена за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност „Граждански процес“ в Юридическия факултет на СУ „Кл. Охридски“, за което ще гласувам.

м. февруари 2013г.

Изготвил становище

